

ПОРІВНЯЛЬНА ЦИВІЛІСТИКА

(рубрика присвячується пам'яті д.ю.н., професора Вишнякова К.О.)

Анцупова Тетяна Олександрівна,

завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства
Міжнародного гуманітарного університету, доктор юридичних наук, доцент

ЖИТТЄВИЙ ТА НАУКОВИЙ ШЛЯХ ОЛЕКСАНДРА КОСТЯНТИНОВИЧА ВИШНЯКОВА

Олександр Костянтинович Вишняков – відомий в Україні та за її межами талановитий вчений, людина високого духу та енциклопедичних знань. Мені пощастило співпрацювати з Олександром Костянтиновичем з моменту створення у 2004 р. кафедри права Європейського Союзу та порівняльного правознавства у складі, на той час, Одеської національної юридичної академії. За одинадцять років нашої спільної праці лишилось багато яскравих вражень та спогадів. Нажаль, – вже тільки спогадів про неординарну особистість, винятково інтелегентну людину, яка була віддана своїй справі. 31 травня 2015 р. на 69 році обірвалось його життя.

Професор О. К. Вишняков був живим прикладом того, що означає бути **Людиною**, яка розуміє свою місію та смиренно приймає всі виклики життя. Він сповідував цінності свободи та лібералізму, був ентузіастичним «західником» та європейцем. Будучи людиною скромною і ввічливою у повсякденному житті, він завжди мав оптимістичну, тверду та непорушну позицію щодо європейського майбутнього України підчас наукових дискусій. І, коли восени 2013 року вся наукова громадськість рахувала дні до підписання угоди про асоціацію України з Європейським Союзом та потім її підписання не відбулося – навіть тоді він був впевнений, що найближчим часом це неминуче станеться. Так і сталося.

Професійний шлях Олександра Костянтиновича був незмінно пов'язаний із юриспруденцією. У 1971 р. він закінчив юридичний факультет Одеського державного університету. З 1973 по 1988 рр. працював на цьому факультеті асистентом, старшим викладачем, а потім доцентом. У 1982 р. захистив кандидатську дисертацію (за спеціальністю 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення) у Московському державному університеті¹. З 1998 р. працював доцентом кафедри під-

приємницького та комерційного права Одеської державної юридичної академії, спеціалізуючись на праві Європейського Союзу та праві міжнародної торгівлі. Саме з того часу до широкої сфери його наукових інтересів приєднався новий напрям – інтеграційне право. У 1999 р. Олександр Костянтинівич був призначений директором Інституту європейського права Одеської державної юридичної академії. Враховуючи його прихильність ідеї набуття Україною статусу члена Внутрішнього ринку Європейського Союзу, створення у 2004 р. кафедри права Європейського Союзу та порівняльного правознавства у складі Одеської національної юридичної академії отримало всебічну підтримку Олександра Костянтинівича. Кафедру було створено у кількісному складі семи викладачів, одним з яких був доцент О. К. Вишняков. З перших днів роботи на кафедрі він став провідним спеціалістом з права Європейського Союзу – найскладнішої дисципліни, яка присвячена пізнанню особливостей функціонування нової наднаціональної правової системи, мало вивченої на той час представниками української правової науки.

Олександром Костянтиновичем було зроблено суттєвий внесок у навчально-методичне забезпечення й інших дисциплін. У 2006 році розширення порівняльно-правових навчальних курсів кафедри співпало з активним періодом його роботи над докторською дисертацією, але не дивлячись на це, ним були розроблені робочі програми та методичні рекомендації з «Порівняльного цивільного та комерційного права», «Порівняльного соціального права», «Економічного права Європейського Союзу» та ін. Про цей факт ми, його колеги, часто із вдячністю згадуємо. Адже ніхто з нас не мав такого високого рівня універсальних знань та практичного досвіду у галузевій юриспруденції у порівняльно-правовому аспекті. Він також активно публікував

¹ Вишняков, А. К. Особенности условий труда надомников (правовой аспект): Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Специальность 12.00.05 – Трудовое право; Право

социального обеспечения /А. К. Вишняков; Науч. рук. П. Р. Ставицкий; Московский государственный университет им. М. В. Ломоносова. Юридический факультет. - М., 1982. - 22 с.

Олександр Костянтинович мав цінний науковий та практичний досвід, здобутий, зокрема, впродовж стажування на юридичному факультеті Московського державного університету (РФ), на юридичному факультеті Американського університету (США), в Інституті Кеннана (США) і на юридичному факультеті Центральноєвропейського університету (Угорщина), на юридичному факультеті університету Париж Пантеон Ассас (Франція). Олександр Костянтинович брав участь у реалізації багатьох міжнародних проєктів, зокрема проєкту ТЕМПУС з впровадження магістерської програми «Європейське та міжнародне право» англійською мовою викладання, був розробником багатьох авторських навчальних курсів.

Між тим, професор О. К. Вишняков не обмежувався освітньою та науковою діяльністю. Він розробляв експертні висновки та пропозиції щодо законопроектів Верховної Ради України. Залучався до роботи над розробкою Господарського кодексу України, Закону України «Про захист економічної конкуренції», «Про господарські товариства», «Про акціонерні товариства», «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» тощо.

Олександр Костянтинович був науковим редактором електронного фахового видання «Європейські студії і право», входив до складу робочої групи (2010–2013 рр.) з розробки доповіді ПАРЄ «Забезпечення життєздатності Європейського суду з прав людини: структурні недоліки у державах-сторонах»; був членом Комісії зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права, де брав участь у дискусіях щодо досягнення відповідності положень Конституції та законодавства України європейським стандартам і цінностям.

Багато його ідей є перспективними та можуть бути використані, в першу чергу, при вирішенні питань гармонізації законодавства України щодо законодавства ЄС, в процесі приведення законодавства України у відповідність до норм і принципів СОТ, а також при укладенні нових «поглиблених» угод між Україною та ЄС, зокрема, при розробці правової моделі «поглибленої та усесторонньої» зони вільної торгівлі, розробці правових умов вільного руху товарів, послуг, капіталів та людей між Україною та країнами ЄС, участі українських суб'єктів цивільного права у внутрішньому ринку ЄС та їх діяльності у спільному правовому полі.

Висловлюю щирі співчуття родині та близьким Олександра Костянтиновича і буду завжди пом'ятати його добре ставлення і мудрі поради.